

Under det usynliges indflydelse

Some things, however, remain mysterious and unspectacular and in this, I think there is hope. The fate of the world relies on the promise of the negative just as we can rely that sight is not the only sense. - Anne Boyer¹

I Kathrine Ærtebjergs værker er der former og figurer, vi kan se og genkende, selvom de egentlig ikke er der. Et menneskeansigt, et nøglehul, en saks, en plante, en metalkæde, en gulerod, et underliv. Alle disse elementer vil man kunne pege på, selvom de i en vis forstand slet ikke er malet frem, men kun tegner et omrids. Som usynlige elementer, der er manet frem på billedfladen.

Ærtebjerg arbejder med en form for negative rum, hvor det ikke-synlige manes frem, som var der tale om den ældste form for fotografi, cyanotypi, eller om moderne teknologier som røntgen eller MR-scanninger, der gennemlyser vores kroppe og afslører benbrud, sygdomme og indre fysiske tilstande, vi ikke kan se med øjet, men måske fornemme og mærke.

I værket *Tegn og betydning (kvinden med nøglerne)* (2022) ser man en kvindefigur med fletninger og kjole. Det er som om vi kan kigge direkte ind i hendes indre, hvor en kniv løber vertikalt gennem midten af hendes ansigt, kravebenet udgøres af to gafler, ribbenene er planteblade, livmoderen en citron og æggelederne to kroge. Hendes hofter og ben udgøres af lange jernkæder, der fører ned til en række nøgler. Skelettet er formet af lige dele arbejdsredskaber og plantedele, som for alle gælder, at de er ladet med en strukturel symbolik. Det er skarpe genstande, og bløde former, det er noget der kan skære, holde og åbne, og det er noget, der cirkulært forgår. For eksempel er citronen i malerkunsten, der her udgør livmoderen, ikke bare en syrlig frugt, men også et symbol der kendes fra stilleben og memento moritraditionen. Her er en citron både lig med luksuslivets overflod og med snarlig forrådnelse og død.²

Det er som om Ærtebjergs værker er blevet lagt i en magisk mikstur, der fremkalder usynlige aspekter og forbindelseslinjer, som vi ikke kan se med det blotte øje, men som alligevel er livsdannende og skæbneformende. Kvinden er lige så meget skabt af kultur som af natur. Man kan ikke se det, men alle kvinder på jordkloden kan mærke det. Det meste af det, der former vores liv og definerer vores skæbne er ikke umiddelbart synligt, men dog stadig virkeligt og i høj grad mærkbart.

Ærtebjerg viser også i sin nye værkserie en cirkulær naturrelation mellem det deroppe, og det dernede. Mellem den dybe muld og den himmelhøje ånd, hvorimellem menneskelivet er udspundet. I værket *Drøm/virkelighed* (2023) ligger en kvindekrop som i en dyb hvile – måske i søvnen, måske i døden – og er forbundet med både jord og himmel. Hendes legeme er gennemlyst, så man kan se hendes indre, hvor en tøjklamme ligger klemmt i halsen, en saks i to dele ligger i maven, og en jernkæde udgør en slags livmoder hele vejen op til et par øjne i det høje.

Der sker en kobling mellem den store cirkulære naturrelation ”af jord er du kommet, til jord skal du blive”, og den åndelige dimension ”opfaret til himmels”, med en mere profan, kulturel læsning af vores liv, og det der præger det (alle de arbejdsredskaber i kvindens indre liv).

I Ærtebjergs værker er de store relationsdannelser kontinuerligt at spore, men de er aldrig sentimentale eller storladne. Snarere er der tale om en prosaisk og poetisk tilgang til livets store spørgsmål, hvor et underliv og en gulerod danner basis for værkstitler, og hvor der også er en vis humoristisk kritik af psykoanalysens forsøg på at gøre kvinden til et symbol for en mangel (mens manden som bekendt er fuld af potens). Hos Ærtebjerg har kvinden ingen lack (mangel), sådan som en indflydelsesrig freudiansk læsning af kønnene ellers har slået fast.³

Hos Ærtebjerg bliver kvindens køn udstyret med en ”fallos” i form af en mælkebøtte. Hvor fallossen er en strunk størrelse, der definerer den symbolske orden, vi alle er defineret af, så er kvindens ”fallos” i direkte relation til livet, til naturriget – og hermed en mælkebøtte som symbol på den uregerlige vilde plante, der spreder sine frø overalt, og som historisk er blevet symbol for den tidlige kvindebevægelse.⁴ Alle mennesker stammer fra en livmoder. Alligevel er kvindens køn altså i psykoanalysen blevet defineret ud fra sin mangel. Dette nedværdigende paradoks, gør Ærtebjerg symbolsk op med i sine nye værker, hvor der i værket med den direkte titel *Underliv* (2021), vokser spirer og liv frem, eller der hænger en mælkebøtte i frø og dingler fra kvindens køn.

Alt det vi ikke kan se, alt det der går under radaren, stiltiende accepteres som acceptable fortolkninger, alle de usynlige strukturer, der danner skæbner og liv, fremmanes i Ærtebjergs værker og gøres synlige for vores blikke og for vores poetiske evne til at skabe nye fortolkninger af det, der skaber og former vores liv.

Maria Kjær Thomsen, kritiker og kurator

1 Anne Boyer, *The Undying – A Meditation on Modern Illness*, Penguin Books, 2020

2 For mere om citronens mange symbolske lag i stilleben-maleriet, se her: <https://ilk.dk/6o4kpm>

3 <https://plato.stanford.edu/entries/feminism-psychoanalysis/>

4 Mælkebøtten blev valgt som symbol for kvindernes udstilling i 1895. Mælkebøtten som feministisk symbol er blandt andet kendt fra Bertha Wegmanns malerier, hvor den vilde vækst blev ophævet til prydblade, trods den af mange opfattes som ukrudt, der skal slås ned. En mælkebøtte spreder så mange frø, at den nok skal spire et andet sted, selvom den slås ned af folk, der opfatter den som uønsket. Læs mere her: https://da.wikipedia.org/wiki/Kvindernes_Udstilling